

Standardy Ochrony Małoletnich

w

Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 18

we Wrocławiu

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników naszego Zespołu jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Pracownicy Zespołu traktują każde dziecko, w tym dzieci z niepełnosprawnością i specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, z szacunkiem oraz uwzględniają jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracowników wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Pracownicy naszego Zespołu realizują te cele, działają w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych Szkoły i Przedszkola oraz swoich kompetencji.

Standard I

Placówka opracowała, przyjęła i wdrożyła do realizacji POLITYKĘ OCHRONY MAŁOLETNIICH PRZED KRZYWDZENIEM

Polityka Ochrony Małoletnich określa:

1. Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu.
2. Procedury reagowania na krzywdzenie.
3. Procedury i osoby odpowiedzialne za przyjęcie zgłoszenia, dokumentowanie i dalsze działania pomocowe.
4. Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.
5. Zasady bezpiecznych relacji personel – małoletni. w tym zachowania niedozwolone.
6. Zasady bezpiecznych relacji małoletni – małoletni, w tym zachowania niedozwolone.
7. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu.
8. Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w Internecie, w tym ochrony wizerunku i danych osobowych.
9. Zasady upowszechniania i ewaluacji Standardów.

Standard II

Personel współtworzy i gwarantuje bezpieczne i przyjazne środowisko w placówce

1. Celem działań wszystkich pracowników ZSP 18 jest ochrona małoletnich uczniów przed każdą formą krzywdzenia oraz zapewnienie im bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego w szkole i w przedszkolu.
2. Pracownicy zespołu są szkoleni z zagadnień związanych z ochroną dzieci przed krzywdzeniem, a w szczególności:
  - a) rozpoznawania symptomów krzywdzenia podopiecznych,
  - b) procedur interwencji w przypadku krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia, a także posiadania informacji o krzywdzeniu podopiecznego,
  - c) dokumentowania podejmowanych działań związanych z ochroną małoletnich,
  - d) znajomości praw dziecka i praw człowieka oraz zasad bezpiecznego przetwarzania udostępnionych danych osobowych,
  - e) odpowiedzialności prawnej za zdrowie i życie powierzonych opiece małoletnich,
  - g) bezpieczeństwa relacji całego personelu z podopiecznymi, uwzględniającą wiedzę o zachowaniach pożądanych i niedozwolonych w kontaktach z podopiecznym.
3. Pracownicy zespołu skutecznie reagują w sytuacjach, gdy małoletni uczniowie są krzywdzeni.
4. Pracownicy zespołu zgodnie ze swoimi kompetencjami i rolami, które pełnią w szkole, czuwają nad bezpieczeństwem małoletnich uczniów/wychowanków.

Standard III

Szkoła i przedszkole zapewnia uczniom /wychowankom równe traktowanie oraz przestrzeganie ich praw.

1. Szkoła i przedszkole oferuje uczniom edukację w zakresie praw dziecka, człowieka/ucznia oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.
2. W każdej klasie/grupie uczniowie są poinformowani, do kogo mają się zgłosić po pomoc i radę w przypadku krzywdzenia lub wykorzystywania.
3. W szkole dostępne są dla uczniów materiały edukacyjne w zakresie: praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem seksualnym oraz zasad bezpieczeństwa w Internecie (broszury, ulotki, książki).
4. W szkole wyeksponowane są informacje dla uczniów dotyczące możliwości uzyskania przez nich pomocy w trudnej sytuacji, w tym numery bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży.

Standard IV

Opracowane procedury na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletnich zapewniają skuteczną ochronę uczniom/wychowankom.

1. Precyzyjnie określone są sposoby postępowania pracowników w sytuacjach krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, tj.:
  - a) przemocy rówieśniczej,
  - b) przemocy domowej,
  - c) niedozwolonych zachowań personelu i innych dorosłych wobec małoletnich,
  - d) cyberprzemocy.

2. Postępowanie na wypadek krzywdzenia lub podejrzenia krzywdzenia ucznia nie może naruszać jego godności, wolności, prawa do prywatności oraz nie może powodować szkody na jego zdrowiu psychicznym lub fizycznym (poczucie krzywdy, poniżenia, zagrożenia, wstydu).
3. W placówce ustalone są zasady wsparcia małoletniego po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.
4. W placówce wskazano osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenia mu wsparcia. Informacja o osobach przyjmujących zgłoszenia jest upowszechniona na stronie internetowej szkoły.
5. Każdemu pracownikowi zespołu udostępnione są dane kontaktowe do lokalnych instytucji odpowiedzialnych za przeciwdziałanie i interwencję w przypadku krzywdzenia małoletnich.

Standard V

W szkole i przedszkolu wzmocnione jest poczucie bezpieczeństwa uczniów/ wychowanków w obszarze relacji społecznych oraz ochrony przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami z sieci.

1. W zespole opracowano zasady zapewniające bezpieczne relacje między małoletnimi a personelem.
2. W zespole określono wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone.
3. W zespole opracowano zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci internetowej oraz procedury ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci oraz utrwalanymi w innej formie.
4. W szkole opracowano i wdrożono procedury chroniące małoletnich przed krzywdzeniem w sytuacjach:
  - a) przemocy fizycznej
  - b) przemocy psychicznej,
  - c) przemocy domowej,
  - d) przemocy seksualnej,
  - e) cyberprzemocy.
5. Pracownicy szkoły i przedszkola realizują plan wsparcia ucznia po ujawnieniu doznanej przez niego krzywdy.

Standard VI

Placówka monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi zasadami i procedurami ochrony dzieci.

1. Przyjęte zasady i realizowane sposoby ochrony uczniów są weryfikowane – przynajmniej raz na dwa lata.
2. Do weryfikacji stosowanych zasad i procedur placówka pozyskuje opinie pracowników, uczniów oraz ich rodziców lub opiekunów prawnych.
3. Na podstawie pozyskanych opinii sporządza się sprawozdanie z realizacji standardów ochrony małoletnich.
4. Na bazie sprawozdania aktualizowane są Standardy Ochrony Małoletnich, Polityka i działania związane z realizowaniem zasad ochrony małoletnich.

Objaśnienie terminów

1. **Placówka** oznacza Zespół Szkolno – Przedszkolny nr 18 we Wrocławiu
2. **Dyrektorem placówki** jest Dyrektor Zespołu Szkolno – Przedszkolnego nr 18 we Wrocławiu.
3. **Pracownikiem placówki** jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia.
3. **Dzieckiem** jest każda osoba do ukończenia 18 roku życia.
4. **Uczniem** jest wychowanek i uczeń jednostek organizacyjnych wchodzących w skład Zespołu.
5. **Opiekunem dziecka** jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
6. **Zgoda rodzica dziecka** oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców dziecka. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami dziecka należy poinformować rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
7. **Przez krzywdzenie dziecka** należy rozumieć popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę dziecka przez jakąkolwiek osobę, w tym pracownika placówki, lub zagrożenie dobra dziecka, w tym jego zaniedbywanie. Krzywdzeniem jest:
  - a) **przemoc fizyczna** – jest to celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała; skutkiem przemocy fizycznej mogą być m. in. siniaki, złamania, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne; przemoc fizyczna powoduje lub może spowodować utratę zdrowia bądź też zagrażać życiu;
  - b) **przemoc emocjonalna** - to powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie małoletniego, nieustanna krytyka, wciąganie małoletniego w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, stawianie małoletniemu wymagań i oczekiwań, którym nie jest on w stanie sprostać;
  - c) **przemoc seksualna** – to angażowanie małoletniego w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie małoletniego, współżycie z małoletnim) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie małoletniemu materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm);
  - d) **przemoc ekonomiczna** – to niezapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju dziecka, m.in. odpowiedniego odżywiania, ubrania, potrzeb edukacyjnych czy schronienia w ramach środków dostępnych rodzicom lub opiekunom. Jest to jedna z form zaniedbania;
  - e) **zaniedbywanie** – to niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych małoletniego przez rodzica lub opiekuna prawnego, niezapewnienie mu odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, braku dozoru nad wypełnianiem obowiązku szkolnego;

f) **cyberprzemoc** – to przemoc z użyciem technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych; podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli; do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, media społecznościowe, grupy dyskusyjne, SMS i MMS;

8. **Personel** to każdy pracownik Zespołu bez względu na formę zatrudnienia, w tym współpracownik, stażysta, wolontariusz lub inna osoba, która z racji pełnionych funkcji lub zadań ma (nawet potencjalny) kontakt z dziećmi

Osoba odpowiedzialna za Internet to wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik – nauczyciel informatyki, sprawujący nadzór nad korzystaniem z Internetu przez dzieci na terenie placówki oraz nad bezpieczeństwem dzieci w Internecie.

8. **Osoba odpowiedzialna za Politykę** ochrony dzieci przed krzywdzeniem to wyznaczony przez dyrektora placówki pracownik - pedagog i psycholog szkolny, sprawujący nadzór nad realizacją Polityki ochrony dzieci przed krzywdzeniem w placówce.

8. **Dane osobowe dziecka** to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

§ 1

1. Celem Polityki Ochrony Małoletnich jest:

- a) stosowanie Standardów Ochrony Małoletnich przyjętych w Zespole
- b) zwrócenie uwagi personelu zespołu, rodziców i podmiotów współpracujących na konieczność podejmowania wzmożonych działań na rzecz ochrony małoletnich uczniów przed krzywdzeniem;
- c) określenie zakresu obowiązków przedstawicieli zespołu w działaniach podejmowanych na rzecz ochrony uczniów przed krzywdzeniem;
- d) podejmowanie adekwatnej interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dzieci i/lub bezpośredniego zagrożenia ich zdrowia i życia;
- e) wprowadzenie wzmożonej działalności wychowawczo - profilaktycznej w zakresie zapewnienia ochrony uczniów przed przemocą.

§ 2

1. Personel zespołu w ramach wykonywanych obowiązków zwraca uwagę na czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka, monitoruje sytuację i dobrostan dziecka oraz stosuje zasady określone w Polityce.
2. Z Polityką zapoznawany jest cały personel placówki, a także uczniowie i ich rodzice, zgodnie z procedurami określonymi w jej treści.
3. Dyrektor zespołu wyznacza osobę odpowiedzialną za monitorowanie realizacji Polityki Ochrony

Małoletnich, reagowanie na sygnały naruszenia, ewaluowanie i modyfikowanie zapisów Polityki i prowadzenie rejestru interwencji i zgłoszeń.

4. Dyrektor zespołu wyznacza osobę odpowiedzialną za monitoring bezpieczeństwa urządzeń teleinformatycznych z dostępem do Internetu.

Rozdział 2

Zasady bezpiecznej rekrutacji personelu

§ 3

1. Zespół Szkolno – Przedszkolny nr 18 we Wrocławiu zatrudnia osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje do pracy z dziećmi. Aby sprawdzić powyższe, dyrektor podczas rekrutacji żąda następujących informacji:
  - 1) wykształcenie,
  - 2) kwalifikacje zawodowe,
  - 3) przebieg dotychczasowego zatrudnienia kandydata.
2. Placówka może prosić kandydata/kandydatkę o przedstawienie referencji od poprzedniego pracodawcy lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić. Podstawą dostarczenia referencji lub kontaktu do byłych pracodawców jest zgoda kandydata/kandydatki. Niepodanie takich danych w świetle obowiązujących przepisów nie powinno rodzić dla tej osoby negatywnych konsekwencji w postaci np. odmowy zatrudnienia wyłącznie w oparciu o tę podstawę.
3. Przed nawiązaniem stosunku pracy lub dopuszczeniem do wykonywania obowiązków związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich lub z opieką nad nimi, Dyrektor placówki uzyskuje informacje, czy dane tej osoby nie są:
  - a) zamieszczone w **Rejestrze Sprawców na Tle Przestępstw Seksualnych**,
  - b) zamieszczone są **Centralnym Rejestrze Orzeczeń Dyscyplinarnych**.
4. Osoba weryfikowana, przed przystąpieniem do pracy z dziećmi, musi przedłożyć pracodawcy zaświadczenie o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego (art. 10 ust. 8a Karty Nauczyciela). Nie ma takiej konieczności jedynie wówczas, gdy nauczyciel jest ponownie zatrudniany w tej samej szkole, a przerwa w zatrudnieniu nie przekroczyła 3 miesięcy.
5. W przypadku niemożliwości przedstawienia informacji z KRK pracownik/wolontariusz/praktykant zobowiązany jest do złożenia oświadczenia o niekaralności oraz toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych - **załącznik nr 2**.
6. Oświadczenia, wydruki z rejestrów i zaświadczenia z KRK dołączane są do części A akt osobowych pracownika lub do dokumentacji wolontariusza/ praktykanta. W przypadku danych z Rejestru osób, w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw wyjaśniania przypadków czynności skierowanych przeciwko wolności seksualnej i obyczajności wobec małoletniego poniżej 15 lat, wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze, wystarczającym jest wydruk strony internetowej, na której widnieje komunikat, że sprawdzana osoba

nie figuruje w Rejestrze.

Rozdział 3

Zasady bezpiecznych relacji w placówce

§ 4

1. Pracownik oraz inna osoba dorosła dopuszczona do czynności z dziećmi jest obowiązany do utrzymywania profesjonalnej relacji z małoletnim.
2. Reakcja, komunikat lub działanie pracownika wobec małoletniego są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych małoletnich.
3. Pracownicy traktują dziecko z szacunkiem oraz uwzględniają jego godność i potrzeby, w tym specjalne potrzeby edukacyjne.

§ 5

1. Zasady bezpiecznych relacji pracownika z małoletnim określa **załącznik nr 3** do niniejszej Polityki.
2. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi określa **załącznik nr 4** do niniejszej Polityki.

§ 6

1. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji pracownik – małoletni i małoletni–małoletni, ustalone w Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 18 we Wrocławiu.

Rozdział 4

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci

§ 7

1. Pracownicy Zespołu posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków zwracają uwagę na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci.
2. Czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka określa **załącznik nr 5** do niniejszej Polityki.
3. Symptomy krzywdzenia dziecka określa **załącznik nr 6** do niniejszej Polityki.
4. Dyrektor szkoły zapewnia pracownikom podstawową edukację na temat ochrony dzieci przed krzywdzeniem i pomoc dzieciom w sytuacjach zagrożenia w zakresie:
  - 1) rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci i czynników ryzyka,
  - 2) procedur interwencyjnych w przypadku krzywdzenia dzieci,
  - 3) odpowiedzialności prawnej pracowników szkoły, zobowiązanych do podejmowania interwencji,
  - 4) uruchamiania procedury „Niebieskie Karty” **załącznik nr 7** w przypadku przemocy w rodzinie małoletniego.

§ 8

1. Znajomość czynników ryzyka i umiejętne ich rozpoznawanie umożliwiają:
  - a) identyfikowanie dzieci, które są bardziej narażone na krzywdzenie,
  - b) planowanie działań profilaktycznych wobec rodziny na bardzo wczesnym etapie życia dziecka, w tym również działań profilaktycznych adresowanych do dzieci,
  - c) przerwanie stosowania przemocy wobec dzieci.

2. Wystąpienie jednego lub nielicznych czynników ryzyka nie jest jednoznacznym sygnałem, że w rodzinie dochodzi do krzywdzenia dziecka. Jeżeli jednak liczba czynników zwiększa się lub jeden z nich nasila się, należy podjąć wnikliwą obserwację dziecka i rodziny.

3. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka pracownicy podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia (np. psychologicznej, materialnej) i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.

4. Pracownicy monitorują na bieżąco sytuację i dobrostan dziecka.

5. W przypadku, gdy do zidentyfikowania czynników ryzyka dochodzi przez wolontariusza, praktykanta, inną osobę dorosłą niebędącą pracownikiem, należy poinformować o tym pedagoga lub psychologa, który na podstawie uzyskanych informacji będzie prowadził niezbędne czynności, o których mowa w ust. 3.

§ 9

1. Znajomość symptomów krzywdzenia dziecka i umiejętne ich rozpoznawanie umożliwiają:

- 1) identyfikowanie dzieci, które są krzywdzone,
- 2) przerwanie stosowania przemocy wobec dzieci.

2. W przypadku podjęcia przez pracownika podejrzania, że dziecko jest krzywdzone, należy zareagować zgodnie z odpowiednią procedurą interwencji, wskazaną w niniejszej Polityce.

Rozdział 5

Procedury interwencji oraz osoby odpowiedzialne – zasady ogólne

§ 10

1. Zagrożenie bezpieczeństwa małoletnich może przybierać różne formy, z wykorzystaniem różnych sposobów kontaktu i komunikowania.

2. Na potrzeby Polityki przyjęto następującą kwalifikację zagrożenia bezpieczeństwa dzieci:

- 1) popełniono przestępstwo na szkodę dziecka (np. wykorzystanie seksualne, znęcanie się nad dzieckiem, zgwałcenie),
- 2) doszło do innej formy krzywdzenia, niebędącej przestępstwem (np. krzyk, kary fizyczne, poniżanie);
- 3) doszło do zaniedbania potrzeb życiowych dziecka (np. związanych z żywieniem, higieną czy zdrowiem);

3. Na potrzeby Polityki wyróżniono procedury interwencji w przypadku podejrzania, czy ujawnienia działania na szkodę dziecka przez:

- 1) pracownika, inną osobę dorosłą (np. wolontariusza, praktykanta, dorosłego ucznia)
- 2) rodziców
- 3) inne dziecko.

§ 11

1. W przypadku podjęcia przez personel placówki informacji, że dziecko może być krzywdzone, osoba ujawniająca sporządza notatkę służbową z uzyskanej informacji, poczynionych ustaleń i przekazuje uzyskaną informację pedagogowi lub psychologowi. Wzór notatki służbowej zawiera **załącznik nr 8** do

niniejszej Polityki.

2. Interwencja prowadzona jest przez pedagoga lub psychologa.

3. Jeżeli zgłoszono krzywdzenie ze strony pedagoga lub psychologa, wówczas interwencja prowadzona jest przez Dyrektora.

§ 12

1. Pedagog lub psycholog wzywa rodzica dziecka, którego krzywdzenie podejrzewa, oraz informuje ich o podejrzeniu.

2. Pedagog lub psycholog powinien sporządzić Plan Pomocy Dziecku.

3. Plan Pomocy Dziecku powinien zawierać informacje dotyczące:

1) podjęcia przez Szkołę działań w celu zapewnienia dziecku bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej placówki;

2) wsparcia, jakie Szkoła zaoferuje dziecku;

3) skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.

§ 13

1. W przypadkach bardziej skomplikowanych (dotyczących wykorzystywania seksualnego oraz znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu) dyrektor powołuje **Zespół Interwencyjny**, w skład którego mogą wejść: pedagog/psycholog, wychowawca dziecka, dyrektor, inni pracownicy mający wiedzę o krzywdzeniu dziecka lub o dziecku (dalej okreśłani jako: zespół interwencyjny).

2. Zespół Interwencyjny sporządza Plan Pomocy Dziecku, spełniający wymogi określone w § 12 ust. 3 Polityki.

3. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka, pedagog lub psycholog obligatoryjnie zwołuje Zespół Interwencyjny. Pedagog lub psycholog wzywa opiekunów dziecka na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować opiekunom zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji. Ze spotkania sporządza się protokół.

§ 14

1. Plan Pomocy Dziecku jest przedstawiany przez pedagoga lub psychologa opiekunom z zaleceniem współpracy przy jego realizacji.

2. Pedagog lub psycholog informuje rodziców o obowiązku placówki zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia dziecka do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej bądź przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego – procedura „Niebieskie Karty” – w zależności od zdiagnozowanego typu krzywdzenia i skorelowanej z nim interwencji).

3. Po poinformowaniu rodziców o konieczności zawiadomienia odpowiednich instytucji, Dyrektor szkoły składa zawiadomienie o podejrzeniu przestępstwa do prokuratury/policji, lub wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rejonowego, wydziału rodzinnego i nieletnich, ośrodka pomocy społecznej. Za przesłanie formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego odpowiedzialny jest pedagog lub psycholog.

4. Dalszy tok postępowania leży w kompetencjach instytucji wskazanych w punkcie poprzedzającym.

5. W przypadku, gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili opiekunowie dziecka, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone, pedagog lub psycholog informuje opiekunów dziecka na piśmie.

§ 15

1. Jeśli wystąpiło uszkodzenie ciała dziecka lub dziecko potrzebuje pomocy lekarskiej, osoba zgłaszająca podejrzenie krzywdzenia lub krzywdzenie dziecka wzywa pogotowie ratunkowe lub konsultuje sytuację z pielęgniarką szkolną.

2. W przypadku podejrzenia, że życie dziecka jest zagrożone lub dziecku grozi ciężki uszczerbek na zdrowiu, należy niezwłocznie poinformować odpowiednie służby 10 (Policja, pogotowie ratunkowe), dzwoniąc pod numer 112, 997 lub 998 (pogotowie). Poinformowania służb dokonuje pracownik, który pierwszy powziął informację o zagrożeniu i następnie wypełnia Kartę Interwencji.

§ 16

1. Z przebiegu interwencji sporządza się Kartę Interwencji, której wzór stanowi **załącznik nr 9** do niniejszej Polityki. Kartę załącza się do dokumentacji prowadzonej przez osobę wyznaczoną do koordynowania stosowania standardów ochrony małoletnich (psycholog/pedagog).

2. Wszyscy pracownicy i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

Rozdział 6

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez pracownika placówki lub inną osobę dorosłą

§ 17

1. W przypadku **krzywdzenia dziecka ze strony pracownika** podejmowane są następujące działania:

1) po pozyskaniu informacji o negatywnym, nieodpowiednim zachowaniu pracownika szkoły wobec ucznia (np. ośmieszanie, dyskryminowanie, poniżanie, nierówne traktowanie), pedagog lub psycholog przeprowadza rozmowę z poszkodowanym uczniem i innymi osobami mającymi lub mogącymi mieć wiedzę o zdarzeniu i o sytuacji osobistej (rodzinnej, zdrowotnej) dziecka, w szczególności jego opiekunami - informuje o zaistniałej sytuacji oraz ustala Plan Pomocy Dziecku, spełniający wymogi określone w § 12 ust. 3 Polityki.

2) Dyrektor placówki przeprowadza rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem szkoły informuje o posiadanej relacji ze zdarzenia, ustala zasady mające na celu wyeliminowanie nieodpowiednich zachowań pracownika, przedstawia konsekwencje w przypadku nieprzestrzegania Polityki ochrony małoletnich przed krzywdzeniem.

3) Z rozmów należy sporządzić notatki służbowe, zawierające ustalenia.

4) Jeśli zaplanowane działania przyniosą pozytywny efekt, należy zakończyć działanie i monitorować

sytuację.

5) W przypadku, gdy wobec dziecka popełniono przestępstwo:

a) następuje natychmiastowe odsunięcie pracownika od wszelkich form kontaktu z dziećmi (nie tylko dzieckiem pokrzywdzonym) do czasu wyjaśnienia sprawy,

b) Dyrektor sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury.

6) Jeśli zaplanowane działania nie przyniosą pozytywnego efektu, Dyrektor placówki podejmuje w stosunku do nauczyciela/ pracownika działania dyscyplinujące wynikające z Karty Nauczyciela (powiadamia Rzecznika dyscyplinarnego przy Kuratorze Oświaty) lub Kodeksu Pracy.

§ 18

1. W przypadku **krzywdzenia dziecka przez inne osoby trzecie** podejmowane są następujące działania:

1) gdy zgłoszono krzywdzenie dziecka przez osobę trzecią (obcą, bądź spokrewnioną), pedagog lub psycholog przeprowadza rozmowę z poszkodowanym uczniem i jego rodzicami- informuje o zaistniałej sytuacji, ustala Plan Pomocy Dziecku spełniający wymogi określone w § 12 ust. 3 Polityki,

2) pedagog lub psycholog, przy realizacji Planu Pomocy Dziecku, współpracuje z rodzicami i wychowawcą,

3) w przypadku, gdy wobec dziecka popełniono przestępstwo, dyrektor sporządza zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa i przekazuje je do właściwej miejscowo policji lub prokuratury,

4) w przypadku, gdy z rozmowy z rodzicami wynika, że nie są oni zainteresowani pomocą dziecku, ignorują zdarzenie lub w inny sposób nie wspierają dziecka, które doświadczyło krzywdzenia, dyrektor sporządza wnioski o wgląd w sytuację rodziny, który kieruje do właściwego sądu rodzinnego,

5) dalszy tok postępowania leży w kompetencji instytucji, o których mowa w punktach poprzedzających.

§ 19

1. Krzywdzenie dziecka w środowisku rodzinnym może przejawiać się jako:

1) przemoc fizyczna, przemoc psychiczna wobec dziecka lub dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie,

2) zagrożenie dobra dziecka (zaniedbywanie fizyczne, zaniedbywanie psychiczne, konflikty okołorozwodowe zagrażające dobru dziecka, niezaspakajanie podstawowych potrzeb dziecka, nadużywanie przez rodziców/ opiekunów substancji zmieniających świadomość- dopalacze, alkohol, narkotyki),

3) przestępstwo popełnione na szkodę dziecka.

§ 20

1. W przypadku **krzywdzenia dziecka ze strony rodziców/opiekunów** podejmowane są następujące działania:

1) pedagog lub psycholog przeprowadza rozmowę z pokrzywdzonym dzieckiem oraz rodzicem dziecka (w przypadku przemocy w rodzinie preferowana jest rozmowa z rodzicem niekrzywdzącym) na temat zdarzenia, uruchamia procedurę „Niebieskiej Karty” oraz zgłasza sprawę do Sądu Rodzinnego,

2) rozmowa z rodzicem (w przypadku przemocy w rodzinie z rodzicem niekrzywdzącym) powinna zawierać:

- a) przedstawienie form i okoliczności krzywdzenia,
- b) poinformowanie o zachowaniach lub wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia,
- c) omówienie roli rodzica w podejmowaniu interwencji (wspieranie dziecka),
- d) zaproponowanie wsparcia,
- e) przedstawienie konsekwencji stosowania przemocy wobec dziecka,
- f) poinformowanie o placówkach świadczących pomoc,
- g) poinformowanie o możliwościach podjęcia leczenia i udziale w programach dla osób stosujących przemoc,
- h) ustalenie planu pomocy psychologiczno– pedagogicznej dziecku (zapewnienie mu bezpieczeństwa, wsparcie go przez placówkę, ewentualnie skierowanie go do specjalistycznej placówki wsparcia),
- i) ustalenie działań eliminujących nieodpowiednie zachowania oraz konsekwencje,
- j) poinformowanie o ustawowym obowiązku podjęcia interwencji prawnej (wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty”, złożenie wniosku do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka/ rodziny, a – w przypadku popełnienia przestępstwa – złożenie zawiadomienia do prokuratury lub na policję).

3. Pedagog lub psycholog szkolny opracowuje plan wsparcia ucznia, w którym zawarte zostają wskazania dotyczące podjęcia przez szkołę działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa, oferowane uczniowi i jego rodzicom formy wsparcia psychologiczno - pedagogicznego i informacje o skierowaniu ucznia/rodziny do specjalisty spoza szkoły.

4. W przypadku braku współpracy ze strony rodziców, niewywiązywania się z założeń planu pomocy, unikania kontaktu z pracownikami szkoły, dyrektor pisemnie wnioskuję do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną, przekazując poczynione ustalenia.

5. W przypadku, gdy uczeń doświadcza przemocy ze strony osoby najbliższej z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego i/lub zagrożone jest jego życie i zdrowie, powoływany jest przez dyrektora szkoły zespół interwencyjny, w skład którego wchodzi dyrektor lub wicedyrektor szkoły, wychowawca, pedagog, psycholog szkolny i pielęgniarka szkolna:

- a) zespół interwencyjny zapewnia bezpieczeństwo uczniowi i odseparowuje go od rodzica podejrzanego o krzywdzenie, jednocześnie alarmowo powiadamiając Policję, w której kompetencjach leży dalsze postępowanie;
  - b) opracowywany jest plan pomocy uczniowi zgodnie z wytycznymi z § 12ust. 3;
  - c) w przypadku otrzymania wniosku o udzielenie informacji o uczniu od uprawnionej przepisami instytucji (sąd rodzinny, sąd karny, Policja, ośrodek pomocy społecznej, zespół interdyscyplinarny, grupa diagnostyczno – pomocowa), dyrektor szkoły jest zobowiązany do przygotowania takiej informacji.
5. Całość podjętych działań dokumentowana jest w formie protokołów i notatek służbowych, które udostępnione są na żądanie instytucji prowadzącej postępowanie karne. Tworzona jest także karta przebiegu interwencji.

Rozdział 7

Procedura postępowania w przypadku krzywdzenia małoletniego przez innego małoletniego

§ 21

1. Standardy dotyczące przeciwdziałania przemocy rówieśniczej:
  - 1) Każdego roku placówka przeprowadza diagnozę czynników ryzyka i chroniących, również w aspekcie określenia zakresu i rodzaju problemu związanego z przemocą wśród uczniów, a następnie ewaluowanie szkolnego programu wychowawczo – profilaktycznego w oparciu o uzyskane wyniki diagnozy.
  - 2) W statucie (szkoły i przedszkola) i szkolnym programie wychowawczo – profilaktycznym opracowane są ogólnoszkolne zasady oczekiwań wobec zachowania uczniów i konsekwencje (sankcje) za ich nieprzestrzeganie.
  - 3) Oddziaływaniami objęci są również rodzice, których edukuje się na temat obserwowania niepokojących objawów, mogących świadczyć o doświadczaniu przemocy i możliwych sposobach reagowania, w tym prawnego.

§ 22

1. Zasady interwencji dla uczniów, będących świadkiem lub ofiarą przemocy rówieśniczej:
  - 1) Jak najszybciej należy powiadomić dorosłego pracownika szkoły, informując także o swoich podejrzeniach, że któryś z uczniów doznaje przemocy. Jeśli zdarzenie jest niebezpieczne, a w pobliżu nie ma nikogo dorosłego, bezzwłocznie należy zadzwonić pod numer alarmowy 112.
  - 2) Osobie poszkodowanej powinno się okazać wsparcie poprzez życzliwe słowa, okazywanie empatii i wyrażanie dezaprobaty dla osób stosujących przemoc, absolutnie nie przyłączając się do dokuczania i rozpowszechniania hejtu.

§ 23

1. Standardy dla rodziców uczniów doświadczających przemocy:
  - 1) Dziecku okazuje się bezgraniczne zrozumienie, nie komunikując mu, że mogło przyczynić się swoim zachowaniem do tego, że stało się ofiarą zachowań przemocowych, a podkreślając, że to zachowanie sprawcy jest nieakceptowane.
  - 2) Rodzice informują szkołę jeśli ich dziecko jest ofiarą lub sprawcą przemocy rówieśniczej, aktywnie współpracując z personelem w celu rozwiązania problemu.
  - 3) W przypadkach, gdy dziecko stało się poszkodowanym zachowaniem, które ścigane jest z oskarżenia prywatnego, rodzice podejmują po sugestii szkoły właściwe kroki prawne.

§ 24

1. Standardy interwencji podejmowanych przez personel szkoły:
  - 1) Personel szkoły bezwzględnie przestrzega zasad szkoły w zakresie zgłaszania incydentów przemocy.
  - 2) Interweniujący pracownik musi zadbać o bezpieczeństwo ucznia i odseparować go od agresywnego ucznia, jeśli zdarzenie przemocowe trwa.
  - 3) Ujawniający przemoc pracownik sporządza notatkę opisującą uzyskane informacje lub przebieg zdarzenia,

celem przekazania jej osobie odpowiedzialnej za rejestrowanie zdarzeń i realizowanie Standardów.

- 4) O zdarzeniu poinformowany zostaje pedagog szkolny lub wychowawca, który przeprowadza rozmowę z uczniami, a następnie kontaktuje się z ich rodzicami.
- 5) W przypadku zdarzenia, w wyniku którego doszło do uszczerbku na zdrowiu, wykorzystania seksualnego i/lub innych zachowań wyczerpujących znamiona przestępstwa ściganego z urzędu, informowany jest dyrektor szkoły, który powiadamia Policję (interwencyjnie, gdy zagrożone jest życie lub zdrowie i/lub gdy rodzice odmawiają przyjazdu) lub sądu rodzinnego (wysłanie zawiadomienia o możliwości popełnienia czynu karalnego/ przestępstwa).
- 6) W przypadku zdarzenia incydentalnego (popchnięcie, szturchnięcie, ośmieszenie, niestosowny komentarz) wychowawca, pedagog szkolny wraz z uczniem i rodzicami opracowują działania naprawcze i rozważają zastosowanie kary statutowej. W przypadku kolejnego zdarzenia z udziałem tych samych osób, należy zastosować środek oddziaływania wychowawczego lub powiadomić sąd rodzinny (postępowanie o demoralizację lub wgląd w sytuację rodzinną u dziecka poniżej 10. roku życia).

Rozdział 8

Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu

§ 25

Zasady korzystania z komputerów z dostępem do Internetu

1. Infrastruktura sieciowa placówki umożliwia dostęp do Internetu zarówno personelowi jak i uczniom w czasie zajęć lekcyjnych na szkolnym sprzęcie.
2. Na komputerach / laptopach z dostępem do Internetu na terenie placówki są zainstalowane oraz systematycznie aktualizowane oprogramowanie antywirusowe i zapory sieciowe.
3. Na terenie szkoły dostęp ucznia do Internetu możliwy jest tylko pod nadzorem nauczyciela.
4. Uczniowie korzystają z komputerów / laptopów tylko pod nadzorem nauczyciela.
5. Korzystanie z multimediów, Internetu i programów użytkowych służy wyłącznie celom informacyjnym i edukacyjnym.
6. Uczeń obsługuje sprzęt komputerowy zgodnie z zaleceniami nauczyciela, zgodnie z obowiązującym regulaminem pracowni komputerowej.

§ 26

Zasady korzystania z telefonów komórkowych oraz innych urządzeń elektronicznych z dostępem do Internetu

1. Przez pojęcie „telefon komórkowy” rozumie się także smartfon, urządzenie typu smartwatch, itp.
2. Przez pojęcie „inne urządzenia elektroniczne” rozumie się także tablet, odtwarzacz muzyki, dyktafon, kamerę, aparat cyfrowy, słuchawki, itp.
3. Uczniowie przynoszą do szkoły telefony komórkowe, odtwarzacze i inny sprzęt elektroniczny na własną

odpowiedzialność za zgodą rodziców.

4. Szkoła zarówno na swoim terenie jak i poza nim nie ponosi odpowiedzialność za zniszczenie, zagubienie czy kradzież sprzętu przynieszonego przez uczniów.
5. Dopuszcza się możliwość korzystania z telefonu komórkowego i innych urządzeń elektronicznych podczas wycieczek szkolnych, o ile wyrazi na to zgodę kierownik wycieczki, który określa zasady korzystania z wyżej wymienionych urządzeń.
6. Uczniowie zobowiązani są zostawiać telefony oraz urządzenia elektroniczne w szafkach w szatni.
7. Na terenie szkoły obowiązuje uczniów całkowity zakaz używania telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych w czasie całego pobytu, tj. w czasie lekcji, zajęć pozalekcyjnych, przerw, pobytu w świetlicy, a także przed i po skończonych zajęciach. Zakaz obowiązuje także w toaletach szkolnych, szatni, w bibliotece i innych pomieszczeniach.
8. W czasie godzin lekcyjnych kontakt z dzieckiem jest możliwy poprzez sekretariat szkoły, a w przypadku dziecka korzystającego ze świetlicy poprzez telefon na świetlicy.
9. W uzasadnionych przypadkach uczeń może dzwonić do rodziców/opiekunów prawnych z telefonu dostępnego w sekretariacie szkoły, gabinetów specjalistów lub świetlicy szkolnej.
10. Uczeń ma możliwość używania telefonu komórkowego oraz innego sprzętu elektronicznego jako pomocy dydaktycznej, jeśli pozwoli na to nauczyciel prowadzący lekcje.
11. Nagrywanie dźwięku, obrazu oraz fotografowanie za pomocą telefonu lub innych urządzeń elektronicznych jest możliwe jedynie za zgodą osoby nagrywanej / fotografowanej oraz nauczyciela.
12. Zabronione jest ładowanie telefonów komórkowych oraz innego sprzętu elektronicznego na terenie szkoły bez zgody nauczyciela.
13. Nauczyciela obowiązuje zakaz używania telefonów komórkowych na lekcji i podczas dyżurów pełnionych w czasie przerwy oraz w trakcie sprawowania opieki nad grupą przedszkolną. Telefon powinien być całkowicie wyciszony. Wyjątek stanowi powiadomienie innego pracownika o możliwym zagrożeniu życia i zdrowia, każdej osoby przebywającej w danej chwili na terenie placówki.
14. Konsekwencje za nieprzestrzeganie regulaminu przez uczniów:
  - a) za pierwsze złamanie zasad korzystania z telefonów i urządzeń elektronicznych uczeń otrzymuje uwagę wpisaną przez nauczyciela lub wychowawcę,
  - b) za drugie złamanie tych zasad – upomnienie dyrektora szkoły,
  - c) za trzecie złamanie tych zasad – naganę dyrektora szkoły, co skutkuje obniżeniem oceny z zachowania,
  - d) w przypadku nagminnego łamania tych zasad (nagrywanie filmów, robienie zdjęć bez zgody nauczycieli i uczniów i upublicznianie ich w Internecie) dyrektor powiadamia policję oraz kieruje pismo do sądu.
15. Zasady korzystania z telefonów i innych urządzeń elektronicznych podczas wycieczek:
  - a) każdorazowo decyzję o zabranii na wycieczkę telefonów komórkowych i/lub innych urządzeń elektronicznych podejmuje kierownik/opiekun wycieczki w porozumieniu z rodzicami;

b) jeśli istnieje możliwość zabrania telefonu i/lub innego urządzenia elektronicznego na wycieczkę, wyjście edukacyjne uczeń ma prawo korzystania z tych urządzeń wyłącznie w zakresie niewpływającym na organizację i przebieg tego przedsięwzięcia.

Rozdział 9

Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie § 27

1. Treści nielegalne lub niezgodne z regulaminem danej strony zgłaszane są administratorom strony.
2. W przypadku zgłoszenia o dostępie do treści nieodpowiednich, administrator sieci ustala okoliczności zdarzenia, podejmując próbę ustalenia sprawcy i świadków incydentu, a także zabezpiecza dowody, konfiguruje zabezpieczenia sieci szkolnej, by na nowo zablokować dostęp do niewłaściwych treści. Z poczynionych ustaleń sporządza Kartę przebiegu interwencji, a swoje ustalenia przekazuje dyrektorowi, który organizuje dla dziecka rozmowę z psychologiem lub pedagogiem. Jeśli ten uzyska informację, że dziecko jest krzywdzone, podejmuje działania opisane w procedurze ochrony (rozdział 6 lub 7)
3. Jeśli treści niebezpieczne dotyczą osób niezwiązanych z Zespołem, dyrektor zgłasza zdarzenie odpowiednim służbom (sądowi rodzinnemu lub Policji), przekazując zabezpieczone materiały.
4. Jeśli uczestnikami zdarzenia są uczniowie Zespołu, ze sprawcą i ofiarą przeprowadzona jest rozmowa (oddzielnie) psychologa lub pedagoga szkolnego na temat emocji, jakie może budzić materiał, do jakich zachowań zachęca, omówione zostają także konsekwencje zdarzenia wynikających ze złamania statutu szkoły.
5. Powiadomieni zostają rodzice uczniów, których informuje się o poczynionych ustaleniach i dalszych działaniach Zespołu (zastosowane kary statutowe/ środki oddziaływania wychowawczego, powiadomienie organów ścigania, wsparcie psychologiczno - pedagogiczne).
6. Współpraca z organami ścigania lub sądem rodzinnym obligatoryjnie musi zaistnieć w przypadku naruszenia zakazu rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem małoletniego (osoby poniżej 18 roku życia – art. 202 § 3 kodeksu karnego) oraz treści propagujących publicznie faszystowski lub inny totalitarny ustrój państwa lub nawołujących do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych (art. 256 i art. 257 kodeksu karnego).

Rozdział 10

Zasady ochrony danych osobowych i wizerunku dziecka

§ 28

1. Zespół Szkolno – Przedszkolny nr 18 we Wrocławiu zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych dzieci, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Dane osobowe dziecka podlegają ochronie na zasadach określonych w ustawie z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych oraz rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia

27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

3. Zespół Szkolno – Przedszkolny nr 18 we Wrocławiu posiada Politykę Ochrony Danych Osobowych, która reguluje przetwarzanie danych osobowych w placówce.

4. Zespół Szkolno – Przedszkolny nr 18 we Wrocławiu, uznając prawo dziecka do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku dziecka.

5. Pracownicy Zespołu, a także praktykanci, wolontariusze i inne uprawnione osoby mają obowiązek zachowania w tajemnicy danych osobowych dziecka, które przetwarzają.

§ 29

1. W Zespole na początku roku szkolnego pozyskiwane są pisemne zgody rodziców i uczniów na publikację wizerunku uczniów na potrzeby dokumentacji fotograficznej działań podejmowanych przez placówkę. W miarę możliwości fotografowane są grupy uczniów, a nie pojedyncze osoby.
2. Zdjęcia i nagrania są podpisywane informacjami identyfikującymi ucznia z imienia i nazwiska tylko za zgodą rodziców/prawnych opiekunów.
3. Pracownikowi Zespołu nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku dziecka (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu dziecka) na terenie placówki bez pisemnej zgody rodzica dziecka.
4. Niedopuszczalne jest podanie przedstawicielowi mediów danych kontaktowych opiekuna małoletniego bez wiedzy i zgody opiekuna.
5. Jeżeli wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica na utrwalanie wizerunku dziecka nie jest wymagana.

Rozdział 11

Monitoring stosowania POLITYKI

§ 30

1. Osoby odpowiedzialne za Politykę ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w Zespole:

1) Dyrektor szkoły:

a. przygotowuje pracowników placówki do stosowania standardów ustalonych w niniejszej Polityce przez zorganizowanie szkoleń wewnętrznych; pracownicy uczestniczący w szkoleniu potwierdzają fakt uczestnictwa w nim (lista obecności);

b. monitoruje realizację Polityki

c. reaguje na sygnały naruszenia Polityki

d. zgłasza podejrzenie popełnienia przestępstwa na policję, prokuraturę

e. składa wnioski o wgląd w sytuację rodziny do sądu rejonowego, wydziału rodzinnego i nieletnich.

2) pedagog oraz psycholog:

a. prowadzi rejestr zgłoszeń na podstawie kart interwencji – **załącznik nr 12**,

- b. przyjmuje zgłoszenia krzywdzenia,
  - c. prowadzi interwencje, współpracując z wychowawcą, innymi nauczycielami, pedagogiem specjalnym, Dyrektorem lub wicedyrektorem
  - d. opracowuje Plan Pomocy Dziecku, kontrakt oraz plan naprawczy,
  - e. odpowiada za wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty”,
  - d. reaguje na sygnały naruszenia Polityki.
2. Dyrektor współpracuje w zakresie monitorowania Polityki z pedagogiem, psychologiem oraz wicedyrektorem.
  3. W przypadku nieobecności pedagoga oraz psychologa zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia przyjmuje: pedagog specjalny, wicedyrektor lub Dyrektor.
  4. Dokumentację związaną ze zgłoszonymi incydentami lub zdarzeniami zagrażającymi dobru małoletniego przechowuje pedagog lub psycholog w sposób zapewniający ochronę danych osobowych.
  5. Co dwa lata pedagog lub psycholog przekazuje dokumentację do sekretariatu w celu jej archiwizacji.
  6. Psycholog przeprowadza wśród pracowników zespołu, rodziców, uczniów szkoły, ankietę monitorującą poziom realizacji Polityki. Wzór Ankiety stanowi **załącznik nr 10 i 11** do niniejszej Polityki.
  7. Ankiety ewaluacyjne przeprowadza się nie rzadziej niż raz na dwa lata.
  8. W ankiecie pracownicy, rodzice, uczniowie mogą proponować zmiany Polityki oraz wskazywać naruszenia Polityki w Zespole.
  9. Psycholog dokonuje opracowania wypełnionych ankiet. Sporządza na tej podstawie sprawozdanie z monitoringu, które następnie przekazuje Dyrektorowi.
  10. Dyrektor wprowadza do Polityki niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom, dzieciom i ich rodzicom nowe brzmienie Polityki.

§ 31

1. W ramach monitoringu zasad i praktyk ochrony małoletnich Dyrektor konsultuje się z rodzicami uczniów podczas spotkań dyrektora z przedstawicielem Rady Rodziców, w formie ankiet kierowanych do rodziców lub rozmów pedagoga lub psychologa z rodzicami.
2. W ramach monitoringu stosowania Polityki dyrektor i wicedyrektor konsultują się z dziećmi podczas spotkań z przedstawicielami Samorządu Uczniowskiego.

Rozdział 12

Przepisy końcowe

§ 32

1. Polityka wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników Zespołu i rodziców w szczególności poprzez udostępnienie na stronie internetowej szkoły i przedszkola, wywieszenie na tablicy ogłoszeń i w gabinecie pedagoga, również w wersji skróconej przeznaczonej dla małoletnich oraz poprzez przesłanie tekstu drogą elektroniczną, przy wykorzystaniu dziennika elektronicznego.

3. Informacje istotne dla uczniów zawarte w dokumencie upowszechniane są w trakcie spotkania z dyrektorem placówki, w czasie lekcji wychowawczych, konsultacji indywidualnych, w trakcie realizowanych programów i warsztatów o charakterze edukacyjnym
4. Zapisy zawarte w dokumencie Polityki obowiązują wszystkich pracowników Zespołu, w tym wolontariuszy, stażystów, praktykantów, inne osoby mające kontakt z wychowankami zespołu, a znajomość jej treści potwierdzają własnoręcznym podpisem – **Załącznik nr 1**.
5. Każdy pracownik ma obowiązek zapoznać się z Polityką i ją stosować.

Załączniki:

Załącznik nr 1. Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Małoletnich

Załącznik nr 2. Oświadczenie o niekaralności

Załącznik nr 3. Zasady bezpiecznych relacji pracownika z małoletnimi

Załącznik nr 4. Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi

Załącznik nr 5. Czynniki ryzyka krzywdzenia dziecka

Załącznik nr 6. Symptomy krzywdzenia dziecka

Załącznik nr 7. Procedura „Niebieska Karta”

Załącznik nr 8. Notatka służbowa

Załącznik nr 9. Karta interwencji

Załącznik nr 10. Ankieta monitorująca - pracownicy

Załącznik nr 11. Ankieta monitorująca – uczniowie

Załącznik nr 12. Rejestr zdarzeń

**OŚWIADCZENIE O ZNAJOMOŚCI I PRZESTRZEGANIU ZASAD ZAWARTYCH W STANDARDACH OCHRONY
MAŁOLETNICH W ZESPOLE SZKOLNO – PRZEDSZKOLNYM NR 18 WE WROCŁAWIU**

Ja niżej podpisany/a oświadczam, że zapoznałem/am się z dokumentacją wchodzącą w skład Standardów Ochrony Małoletnich obowiązującą w Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 18 we Wrocławiu, przyjmuję ją do realizacji oraz deklaruję, że będę ich przestrzegać.

.....

(data, podpis)

**OŚWIADCZENIE O NIEKARALNOŚCI I ZOBOWIĄZANIU DO PRZESTRZEGANIA PODSTAWOWYCH ZASAD
OCHRONY MAŁOLETNIICH**

.....

miejsowość, data

Ja, ... nr PESEL ..... oświadczam, że posiadam pełną zdolność do czynności prawnych, korzystam z praw publicznych, nie byłam/em skazana/y za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności, i przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego oraz nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne ani dyscyplinarne w tym zakresie. Nie zostałam/em skazana/y prawomocnym wyrokiem za przestępstwa umyślne.

Jestem świadoma/y odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Ponadto oświadczam, że zapoznałam/em się z zasadami ochrony małoletnich obowiązującymi w Zespole Szkolno – Przedszkolnym nr 18 we Wrocławiu i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....

podpis

Zasady bezpiecznych relacji pracownicy - małoletni

1. Jesteś zobowiązany/a do utrzymywania profesjonalnej relacji z małoletnimi i każdorazowego rozważenia, czy Twoja reakcja, komunikat bądź działanie wobec dziecka/ucznia są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych małoletnich.
2. Działaj w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji Twojego zachowania.
3. W komunikacji z małoletnim zachowuj cierpliwości i szacunek.
4. Słuchaj uważnie małoletniego i udzielaj mu odpowiedzi adekwatnych do WIEKU I SYTUACJI.
5. Zapewnij małoletnich, że jeżeli czują się niekomfortowo z jakimś zachowaniem, sytuacją czy słowami, mogą o tym powiedzieć Tobie lub wskazanej osobie (zgodnie z wew. Procedurami) i mogą oczekiwać reakcji/pomocy.
6. Doceniaj i szanuj wkład małoletnich w podejmowanie działań i traktuj ich równo (bez względu na ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd).
7. Nie faworyzuj, a przynajmniej unikaj faworyzowania. 8. Szanuj prawo małoletniego do prywatności, a jeżeli musisz odstąpić od tej zasady, wyjaśnij to (np. aby chronić dziecko, ucznia odstępujesz od zasady poufności).
9. Podejmując decyzje dotyczące małoletniego, poinformuj go o tym i staraj się brać pod uwagę jego oczekiwania.
10. Unikaj zbędnego ryzyka w pracy z małoletnim – sprawdzaj, czy sprzęt i otoczenie jest bezpieczne.
11. Zawsze bądź przygotowany na wyjaśnienie swoich działań wobec małoletnich.
12. Zachowaj szczególną ostrożność wobec osób małoletnich, które doświadczyły nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania. Takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że dziecko będzie dążyć do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi. W takich sytuacjach powinieneś reagować z wyczuciem, jednak stanowczo, i pomóc małoletniemu zrozumieć znaczenie osobistych granic.

Pracowniku, pamiętaj!

1. Nie wolno Ci zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać małoletniego.
2. Nie wolno Ci krzyknąć na małoletniego w sytuacji innej, niż wynikająca z bezpieczeństwa jego lub innych małoletnich.
3. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w inny sposób naruszać nietykalności fizycznej małoletniego.
4. Nie wolno Ci nawiązywać z małoletnim jakichkolwiek relacji intymnych lub seksualnych (seksualne żarty,

komentarze, gesty, udostępnianie treści erotycznych lub pornograficznych, bez względu na formę). Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie małoletnim przez pracownika lub pracownikiem przez małoletniego, muszą być zgłaszane dyrekcji. Jeśli jesteś ich świadkiem, reaguj, ale z zachowaniem godności osób zainteresowanych.

5. Nie wolno Ci utrzymywać wizerunku małoletniego dla potrzeb prywatnych (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie). Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci, jeśli dyrekcja nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów prawnych.

6. Nie wolno Ci zapraszać małoletnich do swojego prywatnego domu/mieszkania ani spotykać się z nimi poza godzinami pracy. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z małoletnimi poza godzinami pracy, musisz poinformować o tym dyrekcję szkoły, a rodzice i małoletni muszą wyrazić zgodę na piśmie na taki kontakt.

7. Właściwą formą komunikacji z małoletnimi i ich rodzicami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, dziennik elektroniczny, telefon służbowy). Nie rekomenduje się kontaktów poza wskazanymi formami.

8. Nie wolno Ci proponować małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, jak również używać ich w ich obecności.

9. Jeżeli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym dyrektora szkoły lub postępuj zgodnie z procedurą interwencji, opisaną w Polityce.

10. Jeżeli utrzymujesz relacje towarzyskie lub rodzinne z rodzicami małoletniego (jeśli małoletni i rodzice są osobami bliskimi wobec pracownika) zachowuj poufność wszystkich informacji dotyczących innych dzieci, ich rodziców oraz opiekunów.

11. Nie podejmuj innego, niż niezbędny, kontaktu fizycznego z dzieckiem. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z dzieckiem może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny.

Przykładowe formy dozwolonego kontaktu:

- kontakt na zajęciach sportowo-rekreacyjnych,
- stanowcze interwencje wychowawcze w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia uczniów,
- działania z zakresu pomocy przedmedycznej.

Kieruj się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję dziecka, pytając je o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy Twoich dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małoletniego lub osoby trzecie. Kontakt fizyczny z dzieckiem nigdy nie może być niejawnym bądź ukrywanym, wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy.

12. Nie wolno Ci ujawniać informacji wrażliwych, dotyczących małoletniego, wobec osób

nieuprawnionych, w tym wobec innych małoletnich. Obejmuje to wizerunek dziecka, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej.

13. Nie wolno Ci zachowywać się w obecności małoletnich w sposób niestosowny. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec małoletniego relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

14. Nigdy nie dotykaj małoletniego w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny.

15. Podczas wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z małoletnim w jednym łóżku lub w jednym pokoju.

16. Jeżeli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań, sytuacji ze strony innych dorosłych lub małoletnich, zawsze poinformuj o tym Dyrektora Zespołu lub postąp zgodnie z procedurą interwencji opisaną w Polityce.

Zasady bezpiecznych relacji między małoletnimi, w tym zachowania niedozwolone.

W naszej placówce nie ma zgody na przemoc! Ani fizyczną, ani psychiczną, ani słowną, ani cyberprzemoc!

Każdy z nas rozumie, że różnimy się od siebie. I każdy, bez względu na płeć, wiek, przekonania, orientację seksualną, tożsamość, wyznawaną religię, status socjoekonomiczny, zdolności i inne właściwości jednostki – zasługuje na szacunek.

Zasady bezpiecznych relacji między uczniami

1. Uczniowie mają prawo do przebywania w bezpiecznym środowisku szkolnym. Nauczyciele i personel szkolny chronią uczniów i zapewniają im bezpieczeństwo.
2. Uczniowie mają obowiązek przestrzegania zasad i norm zachowania określonych w statucie szkoły.
3. Uczniowie uznają prawo innych uczniów do odmienności i zachowania tożsamości ze względu na: pochodzenie etniczne, geograficzne, narodowe, religię, status ekonomiczny, cechy rodzinne, wiek, płeć, orientację seksualną, cechy fizyczne, niepełnosprawność. Nie naruszają praw innych uczniów – nikogo nie dyskryminują ze względu na jakąkolwiek jego odmiennosc.
4. Zachowanie i postępowanie uczniów wobec kolegów/ innych osób nie narusza ich poczucia godności/ wartości osobistej. Uczniowie są zobowiązani do respektowania praw i wolności osobistych swoich kolegów i koleżanek, ich prawa do własnego zdania, do poszukiwań i popełniania błędów, do własnych poglądów, wyglądu i zachowania – w ramach społecznie przyjętych norm i wartości.
5. Kontakty między uczniami cechuje zachowanie przez nich wysokiej kultury osobistej, np. używanie zwrotów grzecznościowych typu *proszę, dziękuję, przepraszam*; uprzejmość; życzliwość; poprawny, wolny od wulgaryzmów język; kontrola swojego zachowania i emocji; wyrażanie sądów i opinii w spokojny sposób, który nikogo nie obraża i nie krzywdzi.
6. Uczniowie budują wzajemne relacje poprzez niwelowanie konkurencyjności między sobą w różnych obszarach życia, wzajemne zrozumienie oraz konstruktywne, bez użycia siły rozwiązywanie problemów i konfliktów między sobą. Akceptują i szanują siebie nawzajem.
7. Uczniowie okazują zrozumienie dla trudności i problemów kolegów/koleżanek i oferują im pomoc. Nie kpią, nie szydzą z ich słabości, nie wyśmiewają ich, nie krytykują.
8. W kontaktach między sobą uczniowie nie zachowują się prowokacyjnie i konkurencyjnie. Nie powinni również mieć poczucia zagrożenia czy odczuwać wrogości ze strony kolegów.
9. Uczniowie mają prawo do własnych poglądów, ocen i spojrzenia na świat oraz wyrażania ich, pod warunkiem, że sposób ich wyrażania wolny jest od agresji i przemocy oraz nikomu nie wyrządza krzywdy.
10. Bez względu na powód, agresja i przemoc fizyczna, słowna lub psychiczna wśród uczniów nigdy nie może być przez nich akceptowana lub usprawiedliwiona. Uczniowie nie mają prawa stosować z jakiegokolwiek powodu słownej, fizycznej i psychicznej agresji i przemocy wobec innych uczniów.
11. Uczniowie mają obowiązek przeciwstawiania się wszelkim przejawom brutalności i wulgarności oraz informowania pracowników szkoły o zaistniałych zagrożeniach.
12. Jeśli uczeń jest świadkiem stosowania przez innego ucznia/uczniów jakiegokolwiek formy agresji lub przemocy, ma obowiązek reagowania na nią, np. pomaga ofierze, chroni ją, szuka pomocy dla ofiary u osoby dorosłej.
13. Wszyscy uczniowie znają obowiązujące w szkole procedury bezpieczeństwa – wiedzą, jak zachowywać się w sytuacjach, które zagrażają ich bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych uczniów, gdzie i do kogo dorosłego mogą się w szkole zwrócić o pomoc.
14. Jeśli uczeń stał się ofiarą agresji lub przemocy, może uzyskać w szkole pomoc, zgodnie z

obowiązującymi w niej procedurami.

Niedozwolone zachowania uczniów w szkole

1. Stosowanie agresji i przemocy wobec uczniów/innych osób:

1) agresji i przemocy fizycznej w różnych formach, np.:

- a) bicie/uderzenie/popychanie/kopanie/opluwanie;
- b) wymuszenia;
- c) napastowanie seksualne;
- d) nadużywanie swojej przewagi nad inną osobą;
- e) fizyczne zaczepki;
- f) zmuszanie innej osoby do podejmowania niewłaściwych działań;
- g) rzucanie w kogoś przedmiotami;

2) agresji i przemocy słownej w różnych formach, np.:

- a) obelgi, wyzwiska
- b) wyśmiewanie, drwienie, szydzenie z ofiary;
- c) bezpośrednie obrażanie ofiary;
- d) plotki i obraźliwe żarty, przedrzeźnianie ofiary
- e) groźby;

3) agresji i przemocy psychicznej w różnych formach, np.:

- a) poniżanie;
- b) wykluczanie/izolacja/milczenie/manipulowanie;
- c) pisanie na ścianach (np. w toalecie lub na korytarzu);
- d) wulgarne gesty;
- e) śledzenie/szpiegowanie;
- f) niszczenie/zabieranie rzeczy należących do ofiary;
- g) obraźliwe sms;
- h) straszenie;
- i) szantażowanie;

- 2. Stwarzanie niebezpiecznych sytuacji w szkole lub klasie, np. rzucanie kamieniami, przynoszenie do szkoły ostrych narzędzi, innych niebezpiecznych przedmiotów i substancji (środków pirotechnicznych, łańcuchów, noży, zapalniczek), używanie ognia na terenie szkoły.
- 3. Nieuzasadnione bez zgody nauczyciela opuszczanie sali lekcyjnej. Wagarowanie. Wyjście bez zezwolenia poza teren szkoły w trakcie przerwy lub lekcji.
- 4. Celowe nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa podczas zajęć i zabaw organizowanych w szkole. Celowe zachowania zagrażające zdrowiu bądź życiu.
- 5. Niewłaściwe zachowanie podczas wycieczek szkolnych i przerw międzylekcyjnych, np. przebywanie w klasie, bieganie po korytarzu itp.
- 6. Uleganie nałogom, np. palenie papierosów, picie alkoholu.
- 7. Rozprowadzanie i używanie narkotyków/ środków odurzających.
- 8. Niestosowne odzywanie się do kolegów lub innych osób w szkole lub poza nią.
- 9. Używanie wulgaryzmów w szkole i poza nią.
- 10. Celowe niszczenie lub nieszanowanie własności innych osób oraz własności szkolnej.
- 11. Kradzież / przywłaszczenie własności kolegów lub innych osób oraz własności szkolnej.
- 12. Wyłudzenie pieniędzy lub innych rzeczy od uczniów.

13. Wystugiwanie się innymi uczniami w zamian za korzyści materialne.
14. Rozwiązywanie w sposób siłowy konfliktów z kolegami. Udział w bójce.
15. Szykanowanie uczniów lub innych osób w szkole z powodu odmienności przekonań, religii, światopoglądu, płci, poczucia tożsamości, pochodzenia, statusu ekonomicznego i społecznego, niepełnosprawności, wyglądu.
16. Niereagowanie na niewłaściwe zachowania kolegów (bicie, wyzywanie, dokuczanie).
17. Znęcanie się (współdział w znęcaniu się nad kolegami, zorganizowana przemoc, zastraszanie).
18. Aroganckie / niegrzeczne zachowanie wobec kolegów, wulgaryzmy. Kłamanie, oszukiwanie kolegów/ innych osób w szkole.
19. Fotografowanie lub filmowanie zdarzeń z udziałem innych uczniów/ osób bez ich zgody.
20. Upublicznianie materiałów i fotografii bez zgody obecnych na nich osób.
21. Stosowanie wobec innych uczniów/innych osób różnych form cyberprzemocy.

CZYNNIKI RYZYKA KRZYWDZENIA DZIECKA

Choć dziecko nigdy nie jest winne doznawanej krzywdy, uznaje się, że niektóre jego cechy, związane np. ze stanem zdrowia, poziomem rozwoju, funkcjonowaniem czy pozycją w rodzinie, mogą bardziej narażać je na doświadczanie przemocy.

Wyodrębnia się **trzy grupy czynników ryzyka**, które mogą wskazywać na zagrożenie pojawienia się przemocy:

CZYNNIKI ZWIĄZANE Z DZIECKIEM

Czynniki ryzyka	Opis
przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej niska waga urodzeniowa poród z ciąży bliźniaczej lub mnogiej krótkie przerwy pomiędzy kolejnymi porodami	Początek życia dziecka, okoliczności jego narodzin, takie jak: przedwczesny poród, poród bez pomocy medycznej, niska waga urodzeniowa, narodziny z ciąży mnogiej oraz krótka przerwa pomiędzy kolejnymi porodami, mogą być czynnikami ryzyka krzywdzenia. Wszystkie te sytuacje stanowią ogromne obciążenie psychiczne i fizyczne dla rodziców.
długotrwały płacz	Nadmierna płaczliwość dziecka z kolei budzi bezradność, poczucie winy rodzica; stany te mogą zamienić się w złość, bezsilność, a w konsekwencji wywołać agresję wobec dziecka czy jego odrzucenie.
wiek dziecka	Czynnikiem ryzyka krzywdzenia może być także określony wiek dziecka. W rozwoju dziecka występują tzw. okresy krytyczne, w których jest większe prawdopodobieństwo pojawienia się pewnych rodzajów krzywdzenia. Najmłodsze dzieci (do 3 r.ż.) są bardziej zależne od opiekunów i spędzają z nimi więcej czasu. Dzieci w tym wieku mają mniejszą zdolność dostosowania się do oczekiwań rodziców, a także słabiej panują nad emocjami. To sprawia, że ryzyko doznawania przez nie przemocy fizycznej i psychicznej jest większe. Badania wskazują także, że w okresie od osiągnięcia 8 r.ż. przez cały czas dojrzewania dziecko jest bardziej narażone na ryzyko wykorzystywania seksualnego.
przewlekłe choroby niepełnosprawność intelektualna niepełnosprawność ruchowa	Okolicznością zwiększającą prawdopodobieństwo krzywdzenia jest niepełnosprawność intelektualna dziecka, mocno powiązana z ryzykiem wystąpienia przemocy oraz wykorzystania seksualnego. Również przewlekłe choroby somatyczne oraz niepełnosprawność ruchowa skutkują dużą, a także trwałą zmianą życia całej rodziny. Bez odpowiedniego wsparcia taka rodzina jest istotnie narażona na wystąpienie krzywdzenia, mogącego przybrać formę jawnego odrzucenia dziecka, biernego zaniedbywania lub czynnych form przemocy, związanych z rozładowywaniem frustracji. W sytuacji niepełnosprawności lub choroby dziecka może dojść

	również do przemocy psychicznej, która niekiedy wynika ze stawiania dziecku wymagań, jakim nie jest ono w stanie sprostać.
choroby psychiczne	Kolejnym czynnikiem ryzyka są choroby psychiczne dziecka. Wystąpienie u dziecka zaburzeń psychicznych wiąże się z wysokim poziomem stresu i lęku w rodzinie. Łatwo wtedy o eskalację trudnych zachowań pozostałych domowników, np. agresji i przemocy – zarówno fizycznej, jak i słownej.

CZYNNIKI RODZINNE, czyli cechy charakteryzujące funkcjonowanie rodziny oraz cechy poszczególnych jej członków

Czynniki ryzyka	Opis
nieobecność rodziców	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dziecka wiąże się z jego opuszczeniem przez jedno lub oboje rodziców. Nieobecność rodziców – fizyczna bądź psychiczna – jest czynnikiem ryzyka krzywdzenia dzieci, bez względu na ich wiek. Czynnikiem ten zwiększa prawdopodobieństwo zaniedbania fizycznego i emocjonalnego. Konsekwencją tego jest szukanie przez dziecko bliskości i akceptacji u osób obcych, które także mogą być potencjalnymi sprawcami krzywdzenia
autorytarny styl rodzicielstwa doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie kondycja psychiczna rodziców	Prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy wobec dziecka związane jest także z tzw. autorytarnym stylem rodzicielstwa, który wynika m.in. z historii życia rodzica, cech jego osobowości oraz kondycji psychicznej. Doświadczenie przez rodzica przemocy w dzieciństwie lub bycie jej świadkiem oraz brak odczuwania bliskości z własnymi rodzicami znacząco zwiększają prawdopodobieństwo powielania podobnych zachowań wobec dzieci i wejście w rolę sprawcy.
uzależnienia inne zaburzenia psychiczne rodzica konflikty kryzysy	Uzależnienia i inne zaburzenia psychiczne rodzica są przyczyną większego ryzyka doświadczenia przez dziecko przemocy. Agresji w rodzinie sprzyjają też konflikty i kryzysy.
samotne rodzicielstwo obecność niespokrewnionych osób dorosłych w rodzinie	Do czynników ryzyka krzywdzenia zaliczane jest także samotne rodzicielstwo, będące dla wielu osób sporym wyzwaniem. Ograniczona ilość czasu, który rodzic może poświęcić dziecku, jest przyczyną trudności w budowaniu bliskiej relacji z dzieckiem. Dodatkowo, niestabilna sytuacja rodzinna: brak wsparcia, obecność niespokrewnionych z dzieckiem osób, mogą powodować ryzyko wystąpienia odrzucenia i agresji lub nieprawidłowych relacji.
rodzina zastępcza rodzina adopcyjna	Istotnym czynnikiem ryzyka jest obecność dziecka w nieprzygotowanej wychowawczo i merytorycznie rodzinie zastępczej czy adopcyjnej. Rodzice przyjmujący dzieci pod swoją opiekę bywają niegotowi do tego, aby radzić sobie z bardzo trudnymi emocjami skrzywdzonego wcześniej dziecka.

	<p>Odrzucenie, skrajna przemoc, których dziecko mogło doświadczyć, wpływają na jego zachowanie oraz funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Porzucone dzieci postrzegają siebie jako niegodne miłości, mało ważne i zasługujące na karę. Swoim zachowaniem często prowokują do odrzucenia czy ukarania, by utwierdzić się w przekonaniach. Kary reaktywują wcześniejsze traumy dziecka i dezorganizują jego zachowanie, względem którego rodzice są bezradni.</p>
--	---

CZYNNIKI ZWIĄZANE ZE ŚRODOWISKIEM SPOŁECZNYM:

Czynniki ryzyka	Opis
izolacja społeczna	Do tej grupy zalicza się głównie izolację społeczną, rozumianą jako ubogie kontakty rodziców z innymi osobami lub grupami oraz zamknięcie na relacje pozarodzinne. Sytuacja taka może sprzyjać rozwojowi przemocy, a także większej kontroli sprawcy nad swoimi ofiarami oraz ograniczać szanse na jej ujawnienie i udzielenie pomocy.
ubóstwo w najbliższym otoczeniu rodziny	Ryzyko wystąpienia krzywdzenia dzieci niosą też: ograniczenie możliwości zaspokajania potrzeb materialnych i zdrowotnych, złe warunki mieszkaniowe czy skrajne ubóstwo. Takim sytuacjom często towarzyszy stres rodziców, którzy muszą zapewnić przetrwanie sobie i dziecku
przemoc i patologia	Czynnikami ryzyka krzywdzenia dziecka są także przemoc i patologia społeczna występujące w najbliższym środowisku zamieszkania.

SYMPTOMY KRZYWDZENIA DZIECKA

Zgodnie z ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy: „Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności: narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej – przemoc ekonomiczna istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej – cyberprzemoc.”

1. Symptomy przemocy fizycznej:

- 1) siniaki na ciele dziecka (przede wszystkim na plecach, ramionach i udach) – świeże i w późnej fazie gojenia, duże otarcia naskórka;
- 2) specyficzne ślady na skórze przypominające blizny po ospie, a będące pozostałościami po parzeniu dziecka papierosem;
- 3) oderwane małżowiny uszne, tzw. uszy zapaśnika (zniekształcone małżowiny od uderzenia dziecka w uszy), pozbawione włosów miejsca na głowie, złamana przegroda nosowa, złamania palców dłoni, wszelkie wielokrotne złamania kości, wylewy krwawe do gałek ocznych;
- 4) odparzenia na skórze wynikające z zaniedbań higienicznych, niezaopatrzone rany, ślady ugryzień przez człowieka, ślady duszenia, krępowania;
- 5) oparzenia rękawiczkowo-skarpetkowe oraz zlokalizowane na pośladkach i w dolnej części pleców;
- 6) zaburzenia psychosomatyczne, bóle wędrujące;
- 7) przemęczenie;
- 8) problemy z trawieniem;
- 9) blizny po samookaleczaniu

2. Symptomy przemocy w sferze emocjonalnej:

- 1) trudności w rozumieniu i wyrażaniu emocji przez dziecko;
- 2) negatywny obraz siebie;
- 3) negatywne myśli na temat siebie i innych;
- 4) przygnębienie;
- 5) strachliwość, agresja, gniew;
- 6) problemy z samoregulacją emocji;
- 7) oszołomienie, otępienie;
- 8) brak poczucia bezpieczeństwa;
- 9) smutek, apatia;
- 10) stany lękowe;
- 11) stany depresyjne.

3. Symptomy przemocy w sferze poznawczej:

- 1) trudności w nauce – pojawiające się nagle;
- 2) problemy koncentracją, pamięcią;
- 3) problemy z logicznym myśleniem;
- 4) trudności w ukończeniu zadanej pracy;
- 5) nieodrabianie lekcji;
- 6) nieprzygotowanie do zajęć, czego efektem są złe oceny szkolne;

4. Symptomy przemocy w sferze behawioralnej:

- 1) problemy z subordynacją oraz podporządkowaniem wobec obowiązujących reguł – obrażanie się, uciekanie z lekcji, negatywne interakcje z rówieśnikami oraz z nauczycielami;
- 2) dziwne reakcje na chęć niesienia pomocy, nieufność, wycofanie;
- 3) zachowanie buntownicze, agresywne;
- 4) problemy z komunikacją;
- 5) sięganie po substancje psychoaktywne.

5. Objawy molestowania seksualnego:

- 1) chroniczny ból;
- 2) zaburzenia układu pokarmowego;
- 3) migreny lub inne częste bóle głowy;
- 4) komplikacje ginekologiczne;
- 5) otarcia na wewnętrznej stronie ud;
- 6) lęk, niepokój;
- 7) zagubienie, wycofanie;
- 8) wyparcie traumatycznych przeżyć;
- 9) poczucie wstydu;
- 10) obwinianie się;
- 11) nerwica lub ogólna nieufność wobec ludzi.

**NIEBIESKA KARTA - PROCEDURY, REALIZACJI
W ZESPOLE SZKOLNO - PRZEDSZKOLNYM NR 18 WE WROCŁAWIU**

Procedura "Niebieskie Karty" - przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

1. Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.
2. Od 28.09.2023 obowiązują przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870).
3. Typy przemocy w rodzinie:
  - 1) przemoc fizyczna;
  - 2) przemoc emocjonalna;
  - 3) zaniedbywanie;
  - 4) wykorzystanie seksualne;
  - 5) małoletni świadkiem przemocy.
4. Procedura „Niebieskie Karty” nakłada na szkołę/przedszkole określone zadania w przypadku uzasadnionego podejrzenia o stosowanie wobec ucznia przemocy domowej, jeżeli np. uczeń:
  - 1) ma ślady przemocy fizycznej – ślady uderzeń, oparzeń, siniaki, rany, często zdarzające się opuchlizny, złamania, zwichnięcia itd.
  - 2) ma ślady przemocy psychicznej – moczenie, nadmierna potliwość, bóle, zaburzenia mowy związane z napięciem nerwowym itd., Przejawia trudności w nawiązywaniu kontaktu, ma niską samoocenę, wycofanie, lęki, depresję, płaczliwość, zachowania destrukcyjne, agresję, apatię, nieufność, uzależnianie się od innych, zastraszenie, unikanie rozmów itd.
  - 3) ma brudny strój, nieodpowiedni do pory roku, rozwój, wzrost i wagę nieadekwatne do wieku, nie korzysta z pomocy lekarza mimo przewlekłej choroby itd. Karta stanowi ważny element w walce przemocą w rodzinie, ponieważ dokumentuje sytuacje pokrzywdzonego ucznia i stanowi dowód postępowaniu przygotowawczym i ewentualnej sprawie karnej o znęcanie się.
5. Rozpoznanie przemocy w rodzinie i wypełnienie „Niebieskie Karty” to początek procesu wspierania ofiary przemocy.
6. Podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywające się na podstawie procedury „Niebieskie karty” - nie wymaga zgody ucznia dotkniętego przemocą.
7. Wszczęcie procedury na terenie placówki następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska karta” – A w obecności ucznia, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięty przemocą w rodzinie. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa takiemu uczniowi.

ws zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie (formularza „Niebieska Karta – B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie).

8. Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury, przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego.pierania ofiary przemocy.

Wrocław, ...

Zespół Szkolno – Przedszkolny nr 18
Ul. Poznańska 26
53-630 Wrocław

„NIEBIESKA KARTA – A”

W związku z powzięciem podejrzenia zaistnienia przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia przez świadka ustala się co następuje:

I. DANE OSOBY/OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Dane	Osoba 1 doznająca przemocy domowej	Osoba 2 doznająca przemocy domowej	Osoba 3 doznająca przemocy domowej
Małoletni (Tak/Nie)			
Imię i nazwisko			
Imiona rodziców			
Wiek			
PESEL*			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e-mail			
<i>Adres miejsca pobytu (jeśli jest inny niż adres zamieszkania):</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą stosującą przemoc domową: (np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)</i>			

Uwaga! W przypadku większej niż 3 liczby osób doznających przemocy dołącz kolejną kartę zawierającą powyższą tabelę

II. LICZBA MAŁOLETNIICH W ŚRODOWISKU, WOBEC KTÓREGO PODEJMOWANE SĄ DZIAŁANIA W RAMACH URUCHAMIANEJ PROCEDURY: .....

III. DANE OSOBY/OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC DOMOWĄ

Dane	Osoba 1 stosująca przemoc domową	Osoba 2 stosująca przemoc domową
Imię i nazwisko		
Imiona rodziców		
Wiek		
PESEL*		
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Telefon lub adres e-mail		
<i>Adres miejsca pobytu (jeśli jest inny niż adres zamieszkania):</i>		
Kod pocztowy		
Miejscowość		
Gmina		
województwo		
Ulica		
Nr domu/nr lokalu		
Sytuacja zawodowa		
<i>Stosunek pokrewieństwa, powinowactwa lub rodzaj relacji z osobą doznającą przemocy domową: np. żona, była żona, partner, były partner, córka, pasierb, matka, teść)</i>		

IV. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ ZACHOWYWAŁA SIĘ W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB (zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Osoby/formy przemocy domowej	Osoba 1 stosująca przemoc			Osoba 2 stosująca przemoc		
	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy	wobec Osoby 1 doznającej przemocy	wobec Osoby 2 doznającej przemocy	wobec Osoby 3 doznającej przemocy
Przemoc fizyczna <i>np. bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne.</i>						
Przemoc psychiczna <i>np. izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, groźenie, krytykowanie, poniżanie, groźby i inne.</i>						
Przemoc seksualna <i>np. zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne.</i>						
Przemoc ekonomiczna <i>np. nielożenie na utrzymanie innych osób, niezaspokajanie potrzeb materialnych.</i>						
Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej <i>np. straszenie, poniżanie przy użyciu telefonu, mediów społecznościowych i inne.</i>						
Inne:						

Zaniechanie np. niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych. niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności bądź wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków.						
--	--	--	--	--	--	--

V. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ DOZNAŁA USZKODZEŃ CIAŁA? (TAK/NIE)

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

VI. CZY W ŚRODOWISKU BYŁA UPRZEDNIO REALIZOWANA PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”?

tak (kiedy? .....gdzie? .....)

nie

nie ustalono

VII. CZY W ŚRODOWISKU AKTUALNIE REALIZOWANA JEST PROCEDURA „NIEBIESKIE

KARTY”? tak nie nie ustalono

VIII. CZY OSOBA STOSUJĄCA PRZEMOC DOMOWĄ POSIADA BROŃ PALNĄ?

IX.

tak   nie   nie ustalono

X. CZY OSOBA DOZNAJĄCA PRZEMOCY DOMOWEJ CZUJE SIĘ BEZPIECZNIE? (TAK/NIE)

Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy

XI. ŚWIADKOWIE STOSOWANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

ustalono - wypełnij tabelę   nie ustalono

Dane	Świadek 1	Świadek 2	Świadek 3
Imię i nazwisko			
Wiek			
<i>Adres miejsca zamieszkania:</i>			
Kod pocztowy			
Miejscowość			
Gmina			
województwo			
Ulica			
Nr domu/nr lokalu			
Telefon lub adres e-mail			
<i>Stosunek świadka do środowiska, wobec którego podejmowane są działania w ramach uruchamianej procedury (np. członek rodziny, osoba obca.)</i>			

XII. DZIAŁANIA PODJĘTE WOBEC OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOCY DOMOWEJ
(zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 stosująca przemoc	Osoba 2 stosująca przemoc
Badanie na zawartość alkoholu (wynik)		
Przewiezienie do wytrzeźwienia		
Przewiezienie do policyjnej izby zatrzymań		
Powiadomienie organów ścigania		
Wydanie nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia		
Wydanie zakazu zbliżania się do wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia		
Zakaz zbliżania się osoby stosującej przemoc domową do osoby dotkniętej taką przemocą na określonej w metrach odległość		
Zakaz kontaktowania się z osobą dotkniętą przemocą domową		
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc na terenie szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej i artystycznej, do których uczęszcza osoba dotknięta przemocą domową		
Zakaz wstępu i przebywania osoby stosującej przemoc w miejscach pracy osoby doznającej przemocą domową		
Inne (jakie?).....		

XIII. DZIAŁANIA PODJĘTE WOBEC OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY DOMOWEJ
(zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Działanie	Osoba 1 doznająca przemocy	Osoba 2 doznająca przemocy	Osoba 3 doznająca przemocy
Udzielono pomocy ambulatoryjnej			
Przyjęto na leczenie szpitalne			
Wydano zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała			
Zapewniono schronienie w placówce całodobowej			
Zabezpieczono małoletniego w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia			
Powiadomiono sąd rodzinny o sytuacji małoletniego			
Inne (jakie?).....			

XIV. DODATKOWE INFORMACJE

.....

.....

.....

.....

.....

.....

XV. WSZCZĘCIE PROCEDURY NASTĄPIŁO PRZEZ
(zaznacz w odpowiednim miejscu znak X):

Pracownika socjalnego jednostki organizacyjnej pomocy społecznej	
Funkcjonariusza Policji	
Żołnierza Żandarmerii Wojskowej	
Pracownika socjalnego specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej	
Asystenta rodziny	
Nauczyciela	
Osobę wykonującą zawód medyczny w tym lekarz, pielęgniarka, położna lub ratownik medyczny	
Przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych	
Pedagog, psycholog lub terapeuta, będący przedstawicielami podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej	

formularz „Niebieska Karta – A”

.....
imię i nazwisko oraz czytelny podpis osoby wypełniającej

.....
(data wpływu formularza, podpis członka Zespołu Interdyscyplinarnego)

* Numer PESEL wpisuje się, o ile danej osobie numer taki został nadany. W przypadku braku numeru PESEL konieczne jest podanie innych danych identyfikujących osobę.

„NIEBIESKA KARTA – B”

INFORMACJA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ

Co to jest procedura „Niebieskie Karty”?

Są to różne działania podejmowane w sytuacji podejrzenia lub stwierdzenia stosowania przemocy domowej na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Celem procedury „Niebieskie Karty” jest zatrzymanie przemocy domowej i udzielenie pomocy i wsparcia Tobie i Twoim najbliższym. Na skutek wszczęcia procedury „Niebieskie Karty” informacja dotycząca Twojej sytuacji zostanie przekazana do grupy diagnostyczno-pomocowej. Więcej informacji na temat dalszych działań uzyskasz podczas spotkania z członkami tej grupy, na które zostaniesz zaproszona/(y). W trakcie procedury członkowie grupy będą kontaktować się także z osobą, która przemoc stosuje.

Co to jest przemoc domowa?

Przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienia lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Kto może być osobą doznającą przemocy domowej?

- a) małżonek, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępni (np. rodzice, dziadkowie, pradziadkowie), zstępni (np. dzieci, wnuki, prawnuki), rodzeństwo i ich małżonkowie, b) wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- c) rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- d) osoba pozostająca w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- e) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- f) osoba wspólnie zamieszkująca i gospodarująca oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- g) osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- h) małoletni.

Najczęstsze formy przemocy domowej:

Przemoc fizyczna: bicie, szarpanie, kopanie, duszenie, popychanie, obezwładnianie i inne.

Przemoc psychiczna: izolowanie, wyzywanie, ośmieszanie, grożenie, krytykowanie, poniżanie i inne.

Przemoc seksualna: zmuszanie do obcowania płciowego, innych czynności seksualnych i inne.

Przemoc ekonomiczna: nielożenie na utrzymanie osób, wobec których istnieje taki obowiązek, niezaspokajanie potrzeb materialnych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie i inne.

Przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej: wyzywanie, straszenie, poniżanie osoby w Internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w Internecie lub rozsyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają i inne.

Inny rodzaj zachowań: zaniedbanie, niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i innych, niszczenie rzeczy osobistych, demolowanie mieszkania, wynoszenie sprzętów domowych i ich sprzedawanie, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności lub wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, zmuszanie do picia alkoholu, zmuszanie do zażywania środków odurzających, substancji psychotropowych lub leków i inne.

WAŻNE

Prawo zabrania stosowania przemocy i krzywdzenia swoich bliskich. Jeżeli Ty lub ktoś z Twoich bliskich jest osobą doznającą przemocy domowej, nie wstydź się prosić o pomoc. Wezwij Policję, dzwoniąc na numer alarmowy 112. Prawo stoi po Twojej stronie!

Masz prawo do złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy domowej do Prokuratury, Policji lub Żandarmerii Wojskowej.

Możesz także zwrócić się po pomoc do podmiotów i organizacji realizujących działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. Pomogą Ci:

- **Ośrodki pomocy społecznej** – w sprawach socjalnych, bytowych i prawnych.
- **Powiatowe centra pomocy rodzinie** – w zakresie prawnym, socjalnym, terapeutycznym lub udzielą informacji na temat instytucji lokalnie działających w tym zakresie w Twojej miejscowości.
- **Ośrodki interwencji kryzysowej i Ośrodki wsparcia** – zapewniając schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, udzielą Ci pomocy i wsparcia w przewyciężeniu sytuacji kryzysowej, a także opracują plan pomocy. ■ **Specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej** – zapewniając bezpłatne całodobowe schronienie Tobie i Twoim bliskim, gdy doznajesz przemocy domowej, oraz udzielą Ci kompleksowej, specjalistycznej pomocy w zakresie interwencyjnym, terapeutyczno-wspomagającym oraz potrzeb bytowych. ■ **Okręgowe ośrodki i lokalne punkty działające w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem** – zapewniając profesjonalną, kompleksową i bezpłatną pomoc prawną, psychologiczną, psychoterapeutyczną i materialną.
- **Sądy opiekuńcze** – w sprawach opiekuńczych i alimentacyjnych.
- **Placówki ochrony zdrowia** – np. uzyskać zaświadczenie lekarskie o doznanych obrażeniach. ■ **Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych** – podejmując działania wobec osoby nadużywającej alkoholu.
- **Punkty nieodpłatnej pomocy prawnej** – w zakresie uzyskania pomocy prawnej.

Wykaz placówek funkcjonujących na Twoim terenie, udzielających pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy domowej

Uwaga: (dane wprowadza zespół interdyscyplinarny):

Lp.	Nazwa instytucji/organizacji	Adres instytucji/organizacji	Telefon	Adres e-mail

Możesz zadzwonić do:

- **Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” tel. 800 12 00 02** (linia całodobowa i bezpłatna), w poniedziałki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ można rozmawiać z konsultantem w języku angielskim, a we wtorki w godz. 18⁰⁰–22⁰⁰ w języku rosyjskim. **Dyżur prawny tel. (22) 666 28 50** (linia płatna, czynna w poniedziałek i wtorek w godzinach 17⁰⁰–21⁰⁰) oraz **tel. 800 12 00 02** (linia bezpłatna, czynna w środę w godzinach 18⁰⁰–22⁰⁰). **Poradnia e-mailowa:** niebieskalinia@niebieskalinia.info. Członkowie rodzin z problemem przemocy i problemem alkoholowym mogą skonsultować się także przez **SKYPE: pogotowie.niebieska.linia** ze specjalistą z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – konsultanci posługują się językiem migowym.
- **Ogólnokrajowej Linii Pomocy Pokrzywdzonym tel. +48 222 309 900** przez całą dobę można anonimowo uzyskać informacje o możliwości uzyskania pomocy, szybką poradę psychologiczną i prawną, a także umówić się na spotkanie ze specjalistami w dowolnym miejscu na terenie Polski. Możliwe są konsultacje w językach obcych oraz w języku migowym.
- **Policyjny telefon zaufania dla osób doznających przemocy domowej nr 800 120 226** (linia bezpłatna przy połączeniu z telefonów stacjonarnych, czynna codziennie w godzinach od 9³⁰ do 15³⁰, od godz. 15³⁰ do 9³⁰ włączony jest automat).

.....
pieczęć szkoły

.....
miejsowość, data

NOTATKA SŁUŻBOWA

Nauczyciel, funkcja

.....
Data

zdarzenia:

Osoby uczestniczące w zdarzeniu:

.....
.....
.....

Krótki opis sytuacji (zdarzenia):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Wnioski, ustalenia:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Działania, kroki podjęte przez nauczyciela:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
podpis

KARTA PRZEBIEGU INTERWENCJI

Imię i nazwisko dziecka:

.....

Przyczyna interwencji:

.....

Osoba zawiadamiająca (imię i nazwisko, stanowisko/klasa):

.....

Opis podjętych działań	Data
Spotkanie z rodzicami	
Forma podjętych działań: ☐ zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ☐ wniosek do sądu rodzinnego o wgląd w sytuację dziecka/rodziny ☐ powiadomienie Policji ☐ szkolna pomoc psychologiczno – pedagogiczna w formie:..... ☐ inny rodzaj interwencji, jaki.....	
Plan pomocy dziecku	
Działania szkoły	
Działania rodziców	
Wynik interwencji	

Monitoring standardów – ankieta dla pracowników

Pytania ankietowe	TAK	NIE
Czy znasz procedury ochrony małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w ZSP 18?		
Czy stosowałeś procedury ochrony małoletnich przed krzywdzeniem?		
W przypadku stosowania procedur, zaznacz, czy były skuteczne.		
Czy byłeś świadkiem lub miałeś informacje dotyczące podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich?		
W przypadku zaznaczenia odpowiedzi twierdzącej w pkt. 4, zaznacz, czy podjąłeś interwencję.		
Jak przebiegała interwencja? – krótki opis.		
Jakie jeszcze obszary powinny zostać uwzględnione w procedurach.		
Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem? <i>(odpowiedź opisowa)</i>		

Monitoring standardów – ankieta dla uczniów

Pytania ankietowe	TAK	NIE
Czy znasz standardy ochrony uczniów obowiązujące w naszej szkole?		
Czy w sytuacji doświadczenia przemocy, krzywdy wiesz do kogo możesz się zwrócić, aby uzyskać pomoc?		
Czy znalazł się ktoś, kto pomógł Ci i udzielił pomocy?		
Czy byłeś/eś świadkiem, gdy stosowano agresję/przemoc wobec kogoś innego? (Jeżeli tak, opisz poniżej jak zareagowałeś/zareagowałaś?)		
Czy w Twojej klasie istnieje problem przemocy lub agresji? (Jeżeli tak, opisz go poniżej.)		

Rejestr zdarzeń podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletnich

L.p.	Imię i nazwisko małoletniego, klasa	Data i miejsce interwencji, osoba interweniująca	Rodzaj krzywdzenia, osoba krzywdząca lub podejrzana o krzywdzenie małoletniego	Zastosowane procedury i formy pomocy małoletniemu	Powiadomione osoby, instytucje, organy zewnętrzne	Uwagi	Podpis dyrektora
1.							
2.							
3.							
4.							